

ժրր չուանէ խորագրաներ, որով ինքն-
դինքնին կը ձայնէին: Այլ խօսքով,
հաւատարմութեան արժանի տան-
ջանքներու հասարակ զինարան մը:

Հազարաւոր թեան եւ խոնարհու-
թեան ծառայող ուրիշ այլ եւ այլ
խորհրդանշաններ ալ կային. օրինակի
համար ճիւղը ձգելիք պարան, սեւ
չղբոյէ հիւսուած յարդէ պտակներ,
եւ այլն եւ այլն:

Քրքաթիայի դատաստանական
ատենար Վայսելեան միանձնուհիները
յանցար դատելով անոնց բանաստ-
կութիւնն օրինաւոր հրատարակեց:

Միանձնուհիներուն կէսն արդէն
հարցաքննեցան:

Իրակի քաղաքացւոյ ամբաստա-
նութեամբ խառն յանձնաժողով մ'ալ
Հրատչիի Արմելեան մայրապետ-
ներուն վանքը խաղարկութեան դնաց:

Յանձնաժողովը վանքին ամեն
խորշերն աչքէ անցունելէ ետեւ, ստո-
րերկիւնայ մատանին մէջ գոց դուռ
մը դուռ, զոր վանամայրը չգիտնալ
ձեւացուց, բայց ինքը քանուերկու
տարիէ ՚ի վեր վանքին մէջ էր, եւ դը-
րան կղզանքէն ալ կը հասկցուէր որ
դուռ մօտ ժամանակներս շատ անգամ
այն դուռը բացուեր դողուեր էր:

Վանամայրը դրան բանալին իր թղթ
ըլլալը ուրանալով, դարբին մը կան-
չուեցաւ եւ դուռը բացուեցաւ: Իր-
բան ներսի կողմը գաղանի ճանրայ մը
կար: Յանձնաժողովը հոն մտաւ, եւ
ուրիշ երկու դուռ շալ դուռ, որոց
բանալին ալ իր թղթը ըլլալը վանամայ-
րն ուրացաւ: Գարբին անմեք ալ
բացաւ, եւ մէկուն ետեւը մթերանոց
մը գտնուեցաւ, ուր շատ գինի կար,
միւս դրան ետեւն ալ անդուղ մը
կար: Յանձնաժողովը սակաւ գէն վեր
եխերով յանկարծ ինքզինք Հրատչի-
նի քարտչին կրօնադիներուն վանքին
մատուին մէջ դուռ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԻՆ

Արտուի թէ ՚. Դրան արտաքին
գործոց պաշտօնէի խորհրդական Ա. Ը-
սեմ: Խալիլ պէ ին ՚ի խախտա ուղե-
տորութիւնը եւ մնացել է. որովհե-
տեւ Ռուսիոյ կայսրը հետագրով շե-
նորհակալութիւն յայտնեց է ՚. Ի-
բան այս բարեկամական դիտարու-
թեանն, եւ ինքզինք որ՝ վերջին քանի
մը տարիներէ ՚ի վեր ՚ի գործ գրուած
այս քաղաքավարական արարողութիւ-
նն այս անգամ զանց ըլլաւ:

Ռատիկանութեան դռնէն ՚ա
թիւրքի լրագրին ուղղուած նամակ
մը կը ծանուցանէ թէ այսուհետեւ մայ-
րաքաղաքին մէջ եւ չրջակաները
կատող շուն մը եթէ տեսնուի եւ
իշխանութեան իմաց տրուի, անմիջա-
պէս պիտի սպաննուի: Իսկ վաղոցի
շուներն ՚ի սպառ վերցնելու տնօրէ-
նութիւնը ռատիկանութեան ձեռնհա-
սութեանն վեր է:

ՀՆԻՒԴՐԱՆՈՒՐ

Փարիզ 25 օգոստ.
Այսրուհին եւ կայսրուհի իշխա-
նըն այսօր ճանրալ ելան ՚ի Ա. Պօլիս:
Ատարիտ 25 օգոստոս
Առաւարտութիւնը 6000 նոր զօրք
զրկեց Վրասա կղզին:

ԿՈՍՏԱՆԳՆՈՒՊՈԼԻՍ	
ԷՍԿԱՄԵ ՈՒՍՏՈՒՍԻԷ	
44 օգոստոս հինգ շաբթի իրիկուն	49 00/3
գոգուեցաւ	
46 շաբթ ասուտ	48 41
բայուեցաւ	
կէ օր գոգուեցաւ	48 47

ԱՉԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՅՈՒՄ
Այլ կիրակի ասուտ Մայ-
րաքաղաքի բոլոր եկեղեցեաց մէջ հան-
դիսաւոր ստատն պիտի մատուցուի

վան հոգւոյ հանգուցեալ Պատրի-
արքին Տէր Իգնատիոս Արքազան
Արք Եպիսկոպոսի, եւ մասնաւորա-
պէս Գեր. Կերէս Արքազան Արք
Եպիսկոպոսը խառն ժողովոյ որոշ-
մամբ Ա. Պատարագ եւ հանդիսա-
ւոր Պաշտօն պիտի մատուցանէ Ի-
րայի Ա. Արքազանութեան եկեղեցին:

Լուսա՛նդի Արքազան Պատրի-
արքին անօգնական մօրը ու քոյրերուն
ձեռնառութեան համար մասնաժո-
ղով մը կազմուած է Արքին մէջ ստո-
րապրութիւն բանալու ընդ պաշտպա-
նութեամբ խառն ժողովին:

Սոյն մասնաժողովին անդամք են.
Եպիսկոպոս Աւետիս Էֆէնտի
Եւստօֆեան Տիգրան
Սիւմիւշկեան Տիգրան
Սիւմիւշկեան Սիւմիւշ
Սարգստեան Յարութիւն
Սիւմիւշկեան Յարութիւն
Քարակիօյեան Վարպետ

16 օգոստոս 1869
Ի. Պատրիարքապետի Հայոց
Ս. Պօլիս

Վանակալ մահ մ'երկու շաբթի
՚ի վեր ազգին մէջ հնչող խառնաշփոթ
ձայները մէկէն ՚ի մէկ լուեցուց: Ի-
նատիոս Արքազանը ոչ եւս է. քաղց-
կեղի դժնշակ հիւանդութիւն մը վե-
րահաս կաթուածով զայն յանկարծ
դերեզման իջուց 43 տարուան հա-
սակին մէջ, մինչդեռ երեսփոխանա-
կան ժողովոյ մեծադոյն մասին ընտ-
րութիւնը զայն Ա. Պօլոց Պատրի-
արքութեան բարձր պաշտօնին կօ-
չած եւ ՚. Պուստ ալ դեռ մէկ եր-
կու օր առաջ ընտրութիւնը վաւերա-
ցուցած էր: Իր թաղման հանդէսն ա-
մենաչքեղ կերպիւ կատարեցաւ, որոյ
նմանը գրեթէ մինչեւ ցարդ տեսնուած
չէր: Այսպէս լուծուեցաւ դժուար-
ութիւն մը՝ որ թերեւս ապագային
մէջ նոր փորձութիւններ պիտի բերէր
ազգին դիմուն: Ի նարութիւնը շատե-
րուն գ. գ. հոգութիւն պատճառած էր,
եւ զայն ոչնչացնելու ջանքերն արդէն
սկսած էին. կրան թէ մինչև իսկ
Իգնատիոս Արքազանին սպառնալիք
նամակներ հասած էին հրատարականը
ինքզինքով. . . բայց լուծեան քօչ
մի ծածկեք անցելն ՚իսոյ. . . վերջը
դեռ շատ նոր է, թողունք որ սպաս-
նայ, եւ ներկային ու ապագային վը-
րայ խորհինք:

Վասակի Պատրիարքական ընտ-
րութեան խնդիրը դարձեալ սուջե-
նիս կը ներկայանայ բոլոր իր յարա-
կից գ. գ. արութիւններով: Ի նչպէս
ընտրութիւն մ'ընել որ ամենուն ըն-
դունելի ըլլայ, եւ ասիէ առաջ տես-
նուած անտեղութիւնները վերապէս չը
նարգուին. ո՛ր դատել այնպիսի մարդ-
մը որ ներկայ վիճակին վրայ տիրելու,
ազգին ճանրալ պիտոյքը դիմանալու
եւ յնջելու, կիրքերը ցածուցանելու
եւ հասարակաց կարծիքը գոհ ընելու
կարող ըլլայ. ՚ի նչ ընթացք բունել օ-
րինաւորութիւնը յաշխիւ տալով մաս-
նաւոր կիրքերն ու ատելութիւնները
ընջելու համար, ՚. յս ինքզինքը
մի առ մի քննելով թերեւս թուղթի
վրայ խաղաղ ընթացքի մը ճամբան
գտնենք. բայց իրօք այնպիսի ընթացք
մը ձեռք բերելու համար անձնական
կիրքերէ լայտովն ազատ ընկերու-
թիւն մ'ենթադրելու է, ուր ամենայն
ինչ մեքենարար դառնայ՝ առանց ի-
րար զարնուելու: Ի նչպէս հարկ է
վերջապէս խառնուանել թէ ազգ մը որ
աշխոյթ թէպէտ անկասկա շարժումներ
ցոյց կուտայ, աւելի կենդանութեան
նշաններ կը ցուցնէ, քան թէ բոլորովին
ամեն բանի կատարելու եւ անկեղծան
ժողովուրդ մը: Ի նչ անցեալ օր հայ
հովիտական տիկնոջ մը բերնէ մեղադ-
րանք կը լսելնք հայոց կոպտութեան
վրայ, որով եկեղեցիները երբեմն իր-
ուովութեան տեսարան կը դառնային,
մինչդեռ հոռի մեռնաւոր քաղաքավար

վանկութիւնը չէր ներքեր որ այնպիսի
դէպքեր պատահին: Ի նչ եղաւ ասոր
հետեւանքը, այն որ Վեր. Հասուն
ժողովուրդին ձեռքն իրաւունք չթողուց,
եւ այսօր իր դէմ բաւական մեծ կակ
մասն է, այնչափ մեծ հակակրութիւն
կը մուսայնէ, որուն վարձանը դեռ
չկրնար գուշակուիլ: Ի նչ քան ամեն
գործողութիւն (արքիոն) իւր հակա-
ռակ գործողութիւն (ուսարիոն) ալ
կուեննայ մակընթացութեան եւ ան-
զատութեան պէս:

Երանք ըսել թէ մեր մակընթաց-
ութիւնն ալ բաւական եղաւ, եւ
ժամ է քիչ մ'ալ տեղատուութեան
Ի աւական պրօպագանդա կանչելիք,
քիչ մ'ալ անձայն եւ հալուող գոր-
ծենք. ազգին գործերը լրջաբար ա-
ռաջ տանելու ժամը հասած է. քանզի
եթէ թող տանք որ այս վիճակն այս-
պէս շարունակէ, ամենէն գէշ Պատ-
րիարքի մը եւ ազգային վարչութեան
մը հասցնելիք չարիքն աւելի մեծ
վնաս սուած կըլանք ազգին: Վ մե-
նէն պահապանուի թերի իշխանու-
թիւնն անիշխանութեան լուսաւոյն է,
ինչպէս ամենէն փոքրագոյն միութիւ-
նը զրօյէն հարկաւ նախամեծար է,
Ի սել չենք ուզեր թէ Պատրիարք եւ
վարչութիւն մը թող ունենանք ինչ
կըլլայ թող ըլլայ. բայց որովհետեւ
անոնցմէ զանազան կատարելութիւն-
ներ, ազգային յատկութիւններ եւ
գոհացուցիչ գործք ու արդիւնք կըս-
պասենք, պէտք է որ մեք ալ զմեզ
բարեկարգենք. քանզի մարդկային
ընկերութիւնը մարմին մ'է, ուր ամեն
մաս իրարմէ կախում ունի եւ իրա-
րու վրայ կը ներգործէ:

Քննենք վիճակինս եւ տեսնենք
թէ արդեօք տեսնուած եղելութեանց
չասն անոր հետեւանքը չէ՞: Կախ
կըրէն սկսելով հարկ կըլլայ խառն-
վանի գ. գ. բարգաւաթ որ ժողովուրդին
ամենէն յետեւեալ մասէն իր ծագումն
առած է, ՚. յս ըսելով միտքերնիս կը-
ղերին ծագումն այսպիսի չէ. ազնուա-
կանութիւնն ու հարստութիւնը մեզի
համար նշանակութիւն չունին. բայց
ցաւալի իրողութիւն մ'է, որ ոչ ուս-
մամբ եւ դաստիարակութեամբ, ոչ
ալ ուրիշ հանդամանքներով նշանաւոր
հանդիսացող անձներ կըրեկանու-
թեան կարգին մէջ մտած են, այլ
այս կարգը դիպուածով կը կազմուի,
եւ իրատ շատ անգամ երեկուան փոք-
րուորն այսօր վարչապետ եւ վաղն
եպիսկոպոս կը տեսնենք. այսօրուան
ժամկոյը վաղը յանկարծ երէց կամ
առագերէց կըլլայ. եւ իր բոլոր ուս-
մունքն ՚ի պաշտօնին վերաբերեալ
ընթերցումները մեքենաբար սերտե-
լու, մասնաւոր եղանակաւ եւ շարժ-
մամբ մը կարգաւոր, եւ ձայնին մասնա-
ւոր հնչում մը տալու վրայ կը կայա-
նայ: Ի սկ կրօնական ինքզինք մը դիր առ-
ջեւը, ինչիւր վրայ ծանրացած գ. գ. ար-
ութիւն մը ներկայացուր իրեն, գրեթէ
պատասխանելու անկարող կը դառնաւ:
Ի այց եթէ գոնէ կարգաւոր ըլլա-
նէ ետեւ ուսմունք սովորու աշխա-
տէին, որոնց համար շատ եւ իրատ
չատ ժամանակ ունին. գոնէ հեղի-
նակներ եւ եկեղեցական ու աշխար-
հական պատմութիւններ կարգաւոր
գոնէ իրենց միտքը քիչ շատ մշակե-
լու աշխատէին. ասանք
ալ չեն ընել, որով ամեն բանի վրայ
դատողութիւն ընելու եւ եղելու-
թիւններէն հետեւութիւններ ու եղ-
րակացութիւններ հասնելով օր քան
զօր իրենց փորձառութիւնը ճոխացը-
նելու անկարող կըլլան: Ի նչ այս է
բոլոր պատճառը որ արժանաւոր եկե-
ղեցականներ իրատ քիչ ունինք, այ-
սօր պատրիարքոց մը գտնուելու հա-
մար այնչափ դժուարութիւն կը կրենք:

եւ եղած ընտրութիւններն ալ զմեզ
գոն չեն ընել: Ի նչ քան որ մեր հո-
գեւոր հարց դժպիչ պիտի գայ այս
դառն եւ խիստ ճանրատութիւնը, բայց
այս ալ նոյն իսկ իրենց եւ մեր շահուն
համար կրնանք: Ի նչպէս դայն այն ժա-
մանակները՝ ուր կարելի էր ժողո-
վուրդը քիչ բանով գոհ ընել. քանզի
պէտքերը կը շատնան, այնչափ ալ դա-
նինք լցնելու կարող մարդիկ պէտք
կըլլան. եւ ով որ անկարող կը գրա-
նուի, կամ թէ կարող ալ ըլլալով ժո-
ղովուրդեան պիտոյքն ու հասարակաց
կարծիքը գոհ ընելու չաշխատէր, իր
վրայ մեծամեծ նուաստութիւններ կը
բերէ:

Վանք այսարհական մասին. հոս
միշտ երկու կարգ կայ, ազնուականք
եւ հասարակ ժողովուրդ: Ի նչ մէջ
ազնուականութիւն չկենալով, ինչպէս
որ պէտք է հասկնալ այս բառն իր
բուն առմամբ, հարկ կըլլայ հարուստ-
ներու եւ պաշտօնատէրներու տալ զայն:
Ի նչ որ է, ազնուականութիւնը գէշ
չէ՝ երբ որ ազգին բարեբանն ու ա-
ռաջնորդը կըլլայ, եւ իր տաղանդովն
ու հարստութեամբ անոր նիւթական
ու բարոյական զարգացմանը կօչնէ,
Ի այց մեր մէջ կան հարուստներ՝ որ
իրենց ինչքն ամենէն խնթ հաճոյց
վասնելու առաջին կը համարին. քան
թէ ազգին մէջ իրենց անունն անմա-
հացնելիք գործոց նուիրել: Ի նչ եր-
ջապէս, ընդհանրապէս խօսելով,
այս մասին մէջ ոչ պէտք եղած
տողանդը կայ, ոչ ալ ազգասիրու-
թիւն: Ի սկիսա ամբաստանութեան մը-
տօք չենք ընել. տաղանդ չկենալուն
ապացոյցն այն է որ շատ հարուստ ըն-
տանիքներ այսօր իրենց առաջուան
վաղանցիկ ճիւղ վիճակէն խիստ հեռի կը
գտնուին, եւ ազգասիրութիւն չկե-
նալուն ապացոյցն ալ այն է, որ իրենց-
մէ շատերն անտարբերութեան մէջ
կապուին:

Ի սկ ժողովուրդական մասը՝ որ ազ-
գին ամենէն մեծ մասն է, եկեղեցա-
կանաց եւ ազնուական բուսած մասին
ընթացքին նայելով, ինք ալ կրնանք
ըսել որ բաւական չիացած է: Տես-
նելով որ եկեղեցականք եւ ազնուա-
կանք ակնածութիւն տալիք յատկու-
թիւններ չունին, ժողովուրդն ալ բո-
լորովին անխառնութիւնը վերցնելու
ճանրան բունած է, ալ բան մը չերե-
ւիր աչքին. շատ անգամ բացառու-
թիւններուն ալ չնայիր եւ չիշել թէ
կրնան տակաւն եկեղեցականաց եւ
ազնուականաց մէջ ալ իրօք ժողովը-
դատեր եւ ազգին օգուտը փնտռող
մարդիկ գտնուիլ: Ի նչ խօսքով իր
վասակութիւնը բոլորովին վերցած է:
Ի յս անխառնութիւնը ծառայելու
հզօր գործիք մ'եղած է շատ անգամ
աւրջ բայց ոչ շինող մասնու մը, որ
կարծեաց ազատութիւն կը քարոզէ.
բայց ուրիշ կարծիքը յարգել չգիտեր
եւ աւելի կը սիրէ գայթակարութեամբ
անանկ քան թէ միտքերը լուսաւորե-
լով շարեաց դարմանները փնտռել,
եւ ազգը հաշտասիրութեան յորդորել:

Ի նչպէս ամեն բան իրար գը-
տած է, եւ ասոր հետեւանքն է յուզ-
եալ խառնաշփոթ եւ անիշխան վիճակ
մը, որուն փոխման տարու փառաւոր
գործը գրեթէ հանձարի մը կարգուէ:
Ի այց այսու ամենայնիւ միտքարու-
թեան մեծ պատճառներ ալ ունինք, եւ
անոնց ամենէն մեծն ալ այս է որ
մեր իրաւունքները մեր ձեռքն են.
եւ թէպէտ զանոնք չենք կրցած տա-
կալին լուսաւորելու եղանակաւ գործա-
ծել, բայց մեր հոգիմէական ազգայ-
նոց պէս ալ ձերքերնուս կորով տալով
կանչուրուտելու վրայ չենք: Ի նչ
կանչուրուտուրը բարեբազմաբար գոր-

